

La paraula i la poesia com alliberament - Mediterráneo - 18/03/2018

a la contra

reportatge Louise Dupré i Marina López Martínez

La paraula i la poesia com a alliberament

L'escriptora canadenca Louise Dupré, ens diu Marina López Martínez, sol escriure fins al migdia al seu lliit, prenent-se un te i acompanyada del seu «gat» de vuit quilos. Aquesta rutina, segueix comentant la professora del Departament de Filologia i Cultures Europees de la Universitat Jaume I de Castelló, produeix un tipus d'escriptura. De fet, la poeta quebequesa, prossegueix López, escriu a mà, davant d'un quadre i contemplant els arbres que s'alcen enfront de l'àmplia finestra de la seua habitació. Dupré escriu en la intimitat de la seua cambra, i en aquest espai màgic i personal és capaç d'imaginar els versos que l'han convertit en una de les grans autores del gèlida país nord-americà, versos que aprofundeixen sobre el dolor i l'esperança.

No recordo exactament quin dia de la setmana va ser, però sí recordo rebre amb sorpresa un exemplar de *Muy cerca* (Visor), poemari d'una autora per a mi desconeguda de nom Louise Dupré. La sorpresa va ser doble en veure adjunta una nota signada per la seua traductora, Marina López Martínez, docent a l'UJI de llengua i cultura francòfones, investigadora i escriptora, també, en les seues estones lliures, com ella mateixa em va confessar durant la xerrada que vam mantenir en seu despatx, una xerrada en la qual em va descobrir alguns dels aspectes d'una autora que creu amb total fermesa «val la pena que es coneixgui».

El primer error que tots podem cometre a l'hora de conèixer més a Louise Dupré és definir-la com una autora francesa. Res més lluny. Dupré escriu en francès, sí, però un francès molt particular, el francès canadenc o quebequès. Això, que a priori no pot resultar d'interès, té la seua importància per un motiu evident: la seua traducció. Dins el món francòfon, Quebec és una particularitat, i per tal motiu, a l'hora d'enfrontar-se a aquesta traducció, li vaig preguntar a Marina

Un referent. Dupré és una de les grans escriptores del Canadà.

com de difícilment li va resultar el procés. Ella es va criar a França, de manera que entén les particularitats d'un i altre idioma i sap destriar aquells petits detalls que, fet i fet, són imprescindibles per dur a terme una traducció fidel al text original, amb les seves ritmes i el seu to.

López Martínez va començar a explicar-me algunes de les dificultats que els escriptors canadencs s'han trobat, com el fet d'haver de «lluitar». A què es refereix la professora de l'UJI amb això? «És veritat que hi ha una tradició que és diferent des del punt de vista de la poesia i de la literatura a Canadà, i a Europa», adverteix, i afegeix que, «el que em sembla fascinant és que quan ells van començar a escriure estaven supeditats al que es feia a la gran metròpoli que era París, i el que intentaven era que s'assemblés el màxim. Llavors, com més semblant, major bondat, o excel·lència. El que passa és que va arribar un moment en què sí es van donar que ells tenien uns valors propis i havien

La professora de l'UJI tradueix el poemari 'Muy cerca' de l'autora canadenca

de lluitar contra aquest tipus de dominació, deixar de ser una província. A tot això, afegeix-li que també estan dominats culturalment, entre cometes, per altra tradició totalment diferent com és l'anglòfona». Així doncs, hi va haver un moment en què van començar a «lluitar per imposar també les seues arrels francòfones», unes arrels que es basaven, entre altres aspectes, per la religió catòlica, i que va tenir en la dona una peça determinant per a la seua evolució.

LA DONA ESCRIPTORA

«Al Canadà van ser les dones les que a partir de la dècada dels 60 van portar la veu cantant pel que fa a la innovació i renovació de la poesia», assegura López Martínez. Una d'aquestes dones va ser, sens dubte, Louise Dupré.

Dupré forma part d'una generació d'autores els textos de les quals es van tornar molt més íntims i intimistes, «encara que amb un 'jo' que és un 'jo' col·lectiu». De fet, en el poemari

Muy cerca hi ha «una espècie de reconciliació entre el jo íntim i el jo col·lectiu», en paraules de la seua traductora.

D'aquesta obra, la lectura de la qual m'ha emocionat i captivat, destaca la seua disposició, ja que trobem diverses parts que es diferencien per alternar la prosa poètica amb el vers lliure. A un d'aquests apartats, Dupré els anomena «finestres», i són aquestes «finestres» les que mostren una total llibertat quant a la forma de la seua escriptura. «Aquestes finestres són com una alenada de vida, o una espècie d'aire que ho neteja tot, per aquesta raó, no hi ha aquí ni majúscules ni punts», comenta la professora de la Jaume I. Dit d'una altra manera, en aquestes «finestres» Dupré es permet trencar amb allò establert. «Louise parla de la tirania del punt i de la majúscula, encara que sí que és veritat que a l'hora de llegir aquests fragments has d'respectar un ritme», explica López Martínez.

A través d'aquestes «finestres» i d'aquests altres fragments o poemes, Dupré realitza o traça un recorregut «sobre què significa ser dona, anar envellint i recordar el passat», adverteix Marina López, per continuar dient que hi ha «imatges molt belles que venen sobre la infància», tot i que la poeta del Quebec «sense haver tingut una infància difícil, sí que va tenir certes restriccions a causa de l'estricta religió catòlica». Ser dona, envellir, la nostàlgia de la infantesa... Tot sembla indicar que hi ha aquí una lluita, «el dolor de ser dona, de viure en un entorn difícil... Hi ha una mirada que s'apiada del que està veient, i aquesta mirada és la que ens induïx a pensar que no hi ha un 'jo' egoista i narcisista, sinó que és un 'jo' que ens toca la fibra i en el qual ens podem sentir identificats».

No obstant això, Dupré sempre ofereix un halo d'esperança dins el dolor. «Efectivament, ella pensa que hi ha molta violència i dolor, però si ens fixem en la seua obra *Más alto que las llamas*, que és el seu poemari sobre Auschwitz, ofereix un missatge final que no és altre que, d'alguna manera, el perdó i l'esperança han de voler més alt que tot el dolor», afirma López Martínez. A *Muy cerca* la pena també està present. De fet, com em va llegir en el seu despatx, Dupré comença escrivint: «És toy aquí, velo por mí, rodeada de tantas almas que no lo han conseguido», però «ho fa per a, en certa forma, alliberar-les. A través de la paraula i de la poesia podem aconseguir-ho, que la paraula és salvadora. Crec que aquesta és l'esperança», reflexionava López. I jo, la vaig creure, la crec, com crec en la poesia de Dupré. ▬

Eric Gras